

„Nano, k čemu su poprawom ludžo wušni?“

Wy sće sól zemje.

Mt 5,13

Smy na pućowanskim dowolu w Kitzbühlskich Alpach. Smy po puću k Jakubowemu křižej. Puć wjedže přez lěsy a łuki. Slóncó smali a čim bliže wjerškej přińdžemy, čim nahliši bywa nastup. Trjebam wšu swoju energiju za běhanje. Naju džowka pak nic. Wona rěči bjez přestaća wo wšěm, štož jej runje do mysli přińdže.

Cyle njejapcy so wona woprašaja: „Nano, k čemu su poprawom mrowje wušne?“ Nasrěbach so powětra, zo bych jej wotmołwił, zo mrowje lěs zrumuja, ze swojimi chódbami, kotraž do zemje ryja, pódu přewětrjeja atd. Ale njeprzyńdžech k wotmołwje, přetož hnydom sčehowaše přichodne prašenje: „Nano, a k čemu su poprawom ludžo wušni?“

Při tutym prašenju dyrjbach najprjedy raz pozastać. Přetož wotmołwa na tele prašenje bě mi čezka. W Ukrainje zachadźa žałosna wójna – a my ludžo njezdokonjamy ju skónčić. Njewjedra, torhace wody a lěsne wohenje njeznateho rozměra niča našu zemju – a my čłowjekajo smy njekmani, klimu zemje zachować. K čemu je čłowjek poprawom wušny, hdyž zemi tola telko zležo načini? Snadž by zemja bjez čłowjeka lěpša była, měrliwiša, zbóžniša?

Po puću k Jakubowemu křižej njetrjebach bohdžak žanu wotmołwu na tele prašenje dać, dokelž moja džowka rozmołwu hnydom zaso dale wjedžeše. Ale krótko po dowolu padny mi wotmołwa do rukow. Čitach předowanje na horje a namakach tam wotmołwu na prašenje, k čemu je čłowjek wušny. Jezus praji: „Wy sće sól zemje.“ To je naš nadawk. Dokładnišo: To je naše postajenje. My smy sól zemje. Smy korjenina našeje towaršnosće. Smy ći, kotřiž žiwjenju slód spožčeja. A na tym wšak něšto je.

Předstajmy sej raz swět bjez křesćanow. Bjez nas křesćanow njebychmy ani hody ani jutry swjećili. Nichtó njeby na reformaciskim dnju abo k swjatkam swobodnje měł. Bjez nas křesćanow njeby při rowach žaneje nadžije było, ale jenož wěčna smjerc. Abo předstajimy sej Łužicu bjez Serbow. Kak chudži bychmy byli bjez křižerjow, bjez folklorneho festiwala, bjez dwurěčnosće, kotraž našu kónčinu charakterizuje.

Jezus nam praji, k čemu tu smy: Naše postajenje wobsteji w tym, z našeje wěru a z našimi korjenjemi sól zemje być. K temu je čłowjek wušny.

dr. Robert Malink

Foto: Pixabay

Wo symješkach, rostlinkach a Božim słowje

Lube džěći, sće swoje prózdniny a swój dowol derje přetrali? Zawěsće sće tež někotryžkuli wulět ze swójbu činili. My na

přikład smy na jednym hrodže w Sakskej Šwicy pobyli. Njeměnju tajki hród, kajkiž maš jón husto na našich wsach, kiž skerje wupada kaž kusk wjetši bydlenki dom. Ně, woprawdžity hród z wysokimi murjami a wěžemi a wrotami, přez kotrež so žadyn njeprěcelski ryčer nihdy njeje móht předobyc.

A runje na tutech murjach, kiž zdadza so, hdyž deleka před nimi stejiš, hač do njebjes sahać, je namaj ze sotřičku něšto napadnyło. Hačrunjež z lutech kamjenjow wobsteja a tam wěsće žadyn zahrobnik njeprěndže, rostu tu a tam rostlinki, kwětki abo samo štomiki z nich. Sym so chětro džiwala, wšako trjebaja rostliny swětło,

wodu a zemju, zo móžeja rosc. Někak sej předstajić njemóžu, kak móža tajke maće rostliny, kajkež wone na započatku wšitke su, telko mocy měć, zo bychy so w twjerdym kamjenju ze swojimi mačkami korjenjemi kruće džerželi.

Po puću wróco smój hišće dalše tajke městna wuhladaťoj. Rostliny njerostu jenož mjez wulkimi skałami abo na nich. Samo najmjeńše škałoby na chódnikach abo dróhach někotrym městno skića. Po tym zo běchmoj wo tym našimaj staršimaj powědaťoj, smy hišće dalše tajke blečki namakali. Runje Budyske stare město ma njeličomne tajke kwětki a rostliny, kotrež so přez někajke škałoby w starych murjach abo mjez plesternakami předrěja. Maminaka je namaj samo staru, rozpadanu fabriku při Sprjewi pokazala – a z jeje třěchi rostu brězy!

W džěćacej hodzinje su nam raz stawizničku wo Jezusu předčitali. W tutej je

Jezus swojim wučomnikom spytať rozklasć, kajke je Bože słowo. Jezus bě jim prajiť, zo je to kaž pola syjerja, kotryž symješka wusywa. Někotre zornjatka padnu na puć, druhe ptački zežeru a hišće dalše nimaja dosć wody, zo by z nich rostlina wuróstła. Někotre z tych symješkow pak padnu na dobru pódu, rostu a narostu na rjanu kwětku, na zraće klóski na žitnišću abo na hoberske štomje.

Nank twjerdži, zo su tajke rostliny, kotrež něhdže rostu, hdžež je wočakowali njebychmy, runje znamjo za to, kelko mocy w Božim słowje tči. Samo tam, hdžež je za rostliny čezko, schadžeć, rosc a kčěć, tola rostu. A samo tam, hdžež ludžo snadž z lutech starosćow abo mysličkow žane chwile abo mocy za to nimaja, na Bože słowo sluchać, so słowa wo Božej lubosći tola předrěja a skutkuja.

Waša Mina

Tekst a fota: **Měrcin Balcař**

Zhromadźizna SET

Lětuša sobustawska zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa wotměje so na reformaciskim dnju, 31. oktobra, w Budyšnje. Zeńdženje zahaji so w 14.00 hodź. z nutrnosću w Michałskej cyrkwi a pokročuje so w 14.30 hodź. na wosadnej žurli.

Dnjowy porjad:

1. witanje a swačina
2. rozprawa předsydstwa
3. rozprawa rewizorow
4. schwalenje rozprawow
5. wólby noweho předsydstwa
6. wólba rewizorow
7. namjety za dalšu džěławosć towarstwa
8. přednošk sup. n. w. Jana Malinka wo nowej serbskej kemšacej knize

Kónc budže někak w 17.00 hodź.

Čłonojo towarstwa a hosćo, kotřiž so za serbske ewangelske wosadne žiwjenje zajimuju, su lubje wítani.

Mato Krygař, předsyda

Pokiw: Při Michałskej cyrkwi je jenož wobmjezowanych parkowanskich městnow. Prosimy tuž, zo bychy so dalše parkowanišća w měsće wužiwali.

Džěłarnička Bjesadow

Hižo wot lěta 2013 organizuje Serbske ewangelske towarstwo hromadže ze serbskimi Bjesadami džěłarničku jako lětne zetkanišćo za wuměnu a dalekublanje. Lětsa so tuta druhi króć na Horach wotměje, a to sobotu, 21. oktobra, na žurli gmejnskeho zarjada na Horach, Am Anger 36.

Wotběh:

14.00 hodź. zahanje z nutrnosću

Potom předstaji Horjanska Bjesada nazymske nałožki dokoławokoło serbskeje kermušy we Wajerowskich kónčinach a je wćipna na wuměnu z druhimi Bjesadami w tutym nastupanju. přestawka z kofejpicom

16.30 hodź. předstajene džiwadłoweje skupiny towarstwa Bratrowstwo „Skónčnje něšto z niwowom“ ze simultanim přeložkom w hosćencu „Zur Linde“ na Horach, Am Anger 16

Přeprosomy wutrobne wšitkich sobustawow Bjesadow, maćernorěčnych kaž tež serbsce wuknjacych, a wšitkich zajimcow.

**Serbske ewangelske towarstwo
Horjanska Bjesada**

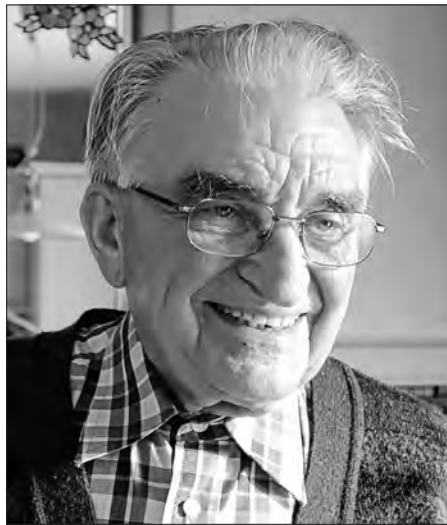
Hanzo Mrosk z Trjebina 90 lět

Hdyž přijědžeš na Mroskec dwór do Trjebina, zanuriš so do druhého swěta. Přetož tu je so hač do džensnišeho čwak awtentskeho holanskeho serbstwa zdžeržał. Hižo bróžeń, kiž je z ryzy drjewa natwarjena, pódlanske twarjenje – něhdy hródz za skót – a małe, ale přitulne domske zawjedu će do zańdženych časow.

Njeje pak to muzej. Tu je so před 90 lětami, 27. septembra 1933, Hanzo Mrosk swojimaj staršimaj Matejej a Marće Mroskecom (Matthäus & Martha Mrosk) narodził. Zhromadnje z bratrom a třomi sotrami je w pobožnym duchu doma w Trjebinjce wotrostł. Přetož hižo jeho staršej chodžeštej do swobodnej bratrowskej wosady, kotraž bě so wokoło serbskeho misionara Gottloba Kowala w Miłorazu a pozdžišo w Slepom a Brězowce w 1920tych lětach založila.

Čas žiwjenja wopytuje Hanzo Mrosk tamniše kemše a bibliske hodžiny. Ženje pak njeje tež na krajnej cyrkwi přislušacu Slepjansku wosadu pozabył. Prawidłownje wobdžěli so na serbskich popołdnjach na Slepjanskej farje kaž tež na dwurěčnych kemšach na Šusteroc dworje w Trjebinjce abo na Njepilic dworje w Rownom.

Wšědnje čita ze swojej mandželskej rano w bibliji. Lětdžesatki je swěrný čitar časopisa Pomhaj Bóh a Noweho Casnika. Rady słuha na nabožne wusyłańa w Serbskim rozhlósu. Wěra je kruty zakład a wobstatk jeho žiwjenja.

Hanzo Mrosk

Foto: Juliana Kaulfürstowa

Po šuli wšak džělaše Hanzo Mrosk lětdžesatk w domjacym ratarstwje. Pozdžišo skutkowaše wjac hač tři lětdžesatki jako sanitetar a wodžer chorobneho awta w Běłej Wodže a tamnišej wokolinje. Hač do džensnišeho z tuteho časa hnuty powěda, kak je při tym abo tamnym porodze pódlá byl – druhdy samo w chorobnym awće samym, hdyž njesu wjac sčasom do chrownje dojěli.

Hanzo Mrosk je hač do džensnišeho přewšo zajimowany a wobdarjeny čłowjek. Wot swojeho nana bě přewzał zahoritósc za pčolarjenje. Čas žiwjenja słušachu

pčolki do žiwjenja Mroskec swójby. Pčolarске léto a z nim zwjazane džěla su Hanzej Mroskej derje znate.

Nimo teho zapisuje Hanzo Mrosk nětko hižo 70 lět dołho meterologiske a fenologiske zjawy w Trjebinjce do swojich zešiwkow. Stajnje kónc léta póscele daty potom na němsku wjedrowu službu do Offenbacha a do centraly za meterologiju a geodynamiku we Wienje. Akribisce zapisuje wjedro a hdy što kčěje. Tak móže Hanzo Mrosk wo tym rozprawjeć, kak je so rozkčew jednotliwych rostlinow w nalěcu zdžěla wo wjacore dny a tydženje w běhu jeho žiwjenja doprědka přesunyl. Ze swojim skutkowanjom přinošuje Hanzo Mrosk aktiwne ke klimowym slědženjam a bu tehodla w léce 1996 ze Zwjazkowym zastužbowym křižom wuznamjenjeny.

Najwjetša radosć pak je za Hanza Mroska a jeho mandželsku, zo je jeju wnučk Syman Blum Slepjansku narěč wot džěda nawuknył. Wón je jenički młody Serb pod 40 lětami, kiž je sej Slepjansku narěč přiswojił. To jeho džěda přewšo zwjeseli, přetož tak so tež serbske herbstwo Mroskec statoka dale dawa.

Přeju jubilaraj hišće tójšto lět w kruhu swójbných, dale čily duch a wjesołu a pobožnu wutrobu! Cyle po słowach jutrowneho kěrluša ze Slepjanskich spěwarskich: „Zbóžne su, což swójeje wěryje z wutrobu spiwaje, dokelž duch jich góni!“

Jadwiga Malinkowa

Mamy nowu serbsku kemšacu knihu!

Nimo spěwarskich, kotraž kóždy wěriwy w rukomaj džerži, hdyž kemše swjećimy, stej dalšej knize za wotběh Božej služby njeparujomnej. Na wołtarju leži tak mjelowana kemšaca kniha, kotraž předpodawa modlitwy a liturgiske kruhi za kóždu njedželu cyrkwinskeho léta. Na čitanskim pulće pak leži lekcionar, w kotrymž su bibliske teksty za njedžele a swjate dny wotčišćane, kotraž so jako ewangelij abo epistola předčitaja, a štyri dalše bibliske teksty, kotraž předdar na klětce rozkláduje a wuložuje.

Nowa němska kemšaca kniha bě za wšitke ewangelske krajne cyrkwe w Němskej hižo w léce 1998 wušla. Dwaceći lět pozdžišo, na njedželi 1. adwenta 2018, bjerješe Ewangelska cyrkej w Němskej (EKD) tež nowy lekcionar do služby. W nim namaka so wjele nowych bibliskich tekstow za předowanja, wosebje ze Stareho zakónja. Přidatnje je za kóžde kemše psalm za zhromadne modlenje postajeny.

Hižo pjeć lět potajkim wužiwaja dwurěčne wosady w Hornjej Łužicy dwaj wšelakej čitanskej porjadaj – na serbskich kemšach stary porjad, na němskich nowy. Wulke je tehodla wjesele, zo předležitej po hoberskim džěle nětko w jednym zwjazku nowa kemšaca kniha a nowy lekcionar w hornjoserbsčinje. Z wotchadom na wuměnk

w léce 2020 džělaše Serbski superintendent Jan Malink na manuskripće, w rěčnych prašenjach stejese jemu nazhonita lektorka Marka Maćijowa poboku. Na hłownej zhromadźiznje Serbskeho ewangelskeho towarstwa na reformaciskim dnju směmy so na přednošk sup. n. w. Jana Malinka wjeselić, w kotrymž zeznajomi wón nas z nastaćom a wuhotowanjom knihi.

Na kemšach 5. nowembra, w 10.15 hodž. w Michałskej cyrkwi, chcemy knihu swjatočnje do služby brać. Tuta rjana a wosebita składnosć zasluži sej wulku ličbu kemšerjow!

Krystof Rummel

Přednošk wo Šěrachu

Po přestawce korony dla přeprošuje stawizniska sekcija Maćicy Serbskeje zas na swoje zjawne přednoški. Na žurli Serbskeho domu w Budyšinje přednošuje štwórtk, 19. oktobra, w 19.00 hodž. Serbski superintendent n. w. Jan Malink na temu „Hadam Bohuchwał Šěrach – pčolar, wučbnicar, stawiznar a farar“.

Lětsa spomina so na 250. posmjertniny Šěrach, klětu na jeho 300. narodniny. Jako pčolar zdoby sej ze swojimi wotkryćemi europsku sławu. Tola tež na serbskim cyrkwiskim a kulturnym polu běše nimoměry aktiwny. Jeho kniha „Melittotheologia“ zaběra stawiznarjow a teologow hač do džensnišeho.

Přednošk budže w serbskej rěči, zastup je darmotny. Wšitkich zajimcow wutrobnje přeprošuje

**stawizniska sekcija Maćicy Serbskeje
Měrcin Brycka, předsyda**

Nowa kniha Měřany Cušcyneje

W Lipšćanskim nakładnistwje poetenladen je spočatk septembra wušła němskorěčna zběrka z basnjemi Měřany Cušcyneje pod titulom „innen bröckelt die unerhörte schicht“.

W njej rozestaja so awtorka z prašenjom, što je so pozhubiło abo što hrozy so pozhubjeć. Zdobom wobkedźbuje wšedne situacije w susodstwje serbskeje a němskeje rěče runje tak kaž njewšedne wosebitosće w dwurěčnosći. Na wjacozmyslnje a humorne wašnje sej basnica z rěču hrajka a słowa do překwapjacych zwiskow staja. Zapřijate su do tuteje zběrki tež někotre serbskorěčne basnje. Wjacore teksty su lužiskim wumělcam a spisowacelam wěnowane. Zběrka Měřany Cušcyneje je w rjedze Nowa lyrika wušła, w kotrymž staj tež hižo Róža Domašcyna a Kito Lorenc zastupjenaj. Dóstaću je kniha tež w Smolerjec kniharni w Budyšinje. **PB**

Měřana Cušcyneje: innen bröckelt die unerhörte schicht, ISBN 978-3-948305-24-6, 19,80 €

Zwjazk twórbow Jürgena Maćija

„Sym spytał wobrazy wuhrjebać, kiž stawizny powědaja, kiž maja ze mnu a ze zańdženym časom činić. Su-li dobre fota, wozmyje sej je wobhladowar sobu na duchowne pućowanje.“ Tak pisa

Jürgen Maćij w swojim w LND wušłym wobrazowym zwjazku „Ducy domoj – Unterwegs nach Hause“.

Lužica je hłowne polo skutkowanja fotografikarja, kotryž z wotewrjenymaj wočomaj na swój wobswět zhladuje. Hižo pjeć lětdzesatkow dokumentuje změnu žiwjenja na serbskich wsach a wusutki wudobywanja brunicy. Nimo toho zapopadnje tež architektoniske wosebitosće, poda so na pućowanja po wuchodnej Europje abo portretuje tudyšich wobydlerjow. Tak sta so z chronistom swogo časa, dokumentuju ze swojimi wobrazami zdobom towaršnostne přewróty a swojoraznosće regiona a jeho wobydlerjow. Přinoški spisali su Měřana Cušcyneje, Agnes Matthias, Alexander Pólk a Marius Winzeler.

Knižna premjera budže 3. oktobra we 18.00 hodź. na hrodze w Lichanju. **LND**

Jürgen Maćij, Ducy domoj Unterwegs nach Hause, Fotografije wot 1972-2022, barb. wob., kruta wjazba, 184 s., 978-3-7420-2748-1, 24,90 €

Zhromadnje pućowali a swječili

Ekumeniska nutrnosć na dworje Maćijec/Jaworkec statoka

Foće: Jürgen Maćij

Sobotu, 26. awgusta, bě Serbske ewangeliske towarstwo na swoje tradicionalne swójbne pućowanje a dworowy swjedžen přeprosyło. Hosćicielka bě mjeztym hižo třeci raz Maćijec/Jaworkec swójba w Hrubjelčicach.

Na rjenje wupyšenym dworje třistranskeho kubla zhromadzi so po připołdnu něhdže 30 ewangeliskich a katolskich pućowarjow wot pěstowarskeje do rentnarskeje staroby. Pod wěcywustojnym nawodom Roberta Maćija podachu so zhromadnje do směra na Humboldtowy haj, zo bychu sej tam stare hrodzišćo wotkryli. Ducy dom po chłódkojtym lěsu při Sprjewi so džěci z wulkim wjeselom we wočerstwacej wodže wukupachu. W Hrubjelčicach wočakowaše wšěch pućowarjow a dalšich

wopytowarjow, kiž běchu so mjeztym přidružili, zhromadna swačina.

Ekumenisku nutrnosć swječeštaj zhromadnje z něhdže 70 přitomnymi tachantski farar Wito Šćapan a Serbski superintendent Krystof Rummel. Čitanje přednjese Marka Maćijowa. W swojim předowanju počahowaše so farar Šćapan na modernu bajku Wolfa Biermanna, kotraž čłowekej poruči, při wšěch wobćežnosćach žiwjenja nic mórkotać a njespokojny być, ale to rjane widjeć a z dobrymi myslimi a wjeselom za druhich skutkować. Zhromadne spěwanje kěrlušow přewodžeše Lydija Maćijowa na gitarje.

Nutrnosći přizamny so kulturny program, kotryž wuhotowa młoda spěwna skupina Trojozjnk. Sotře Józefina a Sarah Bretschneiderec kaž tež Klara Kochanec, wšitke z Budyšina a šulerki 11. a 12. lětnika Serbskeho gymnazija, zawjeselichu připoslušarjow ze serbskimi a mjezynarodnymi spěwami. Ze swojim młodžinskim wuprudženjom a spěwanskim talentom přeswědčichu ze zdžěla naročnymi wjacelósnyimi a capella sadźbami.

K zhromadnej wječeri běchu w bróžni blida bohaće kryte ze slódnymi jědzemi, kiž běchu wopytowarjo sobu přinjesli. Na miłym lětnim wječoru so po tym dorosćenym rjenje bjesadowaše. Džěci pak mějachu swoje wjeselo při skakanju, suwanju, jězdženju, tomboli a dalšich zabawach na wulkej ležownosći. Hišće po čmičkanju zanošowaše so zhromadne serbske spěwanje ze statoka won do wsy.

Wutrobny džak słuša Maćijec/Jaworkec swójbje za wšě přihoty kaž tež wšěm dalšim, kiž su k poradženju swjedženja přinošowali. Da-li Bóh přidžemy klětu rady zaso na pućowanje a swjedžen do Hrubjelčic. **Trudla Malinkowa**

Skupina Trojozjnk zawjeseli připoslušarjow ze serbskimi a mjezynarodnymi spěwami.

„Wendentage“ a serbsko-nimska namša w Lubolinje

Wót 1. do 3. septembra su se wótměli w dolnosaksem Wendlanže swěžeńske dny Wendentage, kótarež jo zorganizěrowało tamne towaristwo Wendischer Freundes- und Arbeitskreis. Wjele Serbow z Łužyce jo se wobzěliło na zarědowanjach w kulturnem centrumje Allerlud města Łuchow/ Lüchow a w Muzeju kuljowcow w Lubolinje/ Lübeln. Mimo oficialnych zastupnikow Domowiny jo dojecha žiwadłowa kupka Kulojskeho Bratrowstwa do Wendlanda. Wóna jo pokazala kusk w serbskej rěcy „Skóńcnje něco z niwowom“, kenž jo se teke simulanje pšeložowało do nimskeje rěcy. W pisanem programje w Muzeju kuljowcow jo wustupiła kupka Serbska reja. Zgromadnje z folklornej kupku De Öwerpetters su prezentěrowali prapremjeru drjewjańskich rejow. Spiwar Bernd Pittkunings z Chósebuza jo se starał wót program za žiśi. Mjazy informaciskimi a pšedawańskimi stojnicami su byli teke serbske póbitowanja wót Spěchowańskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi a wót župy „Handrij Zejler“ z Wórjejc. Wšake pšednoski su wobogašili program: Mjazy drugim jo Werner Sroka rozpšawił wót slěženjach Arnošta Muki we Wendlanže, dr. Hartmut Leipner wót serbskej bibliji a dr. Arne Lucke wót mytologii wampirow pla Słowjanow.

Nježeljo jo stojata wósebność na programje: Nimsko-dolnoserbska dupjeńska

namša pód gołym njebjom w Lubolinje. Wósadny pastyr Michael Ketzenberg jo pšewzeł nimsku liturgiju a prjatkowanje a lektor dr. Hartmut Leipner serbski part. Wušej 160 namšarjow jo pšichwatało, aby sobu dožywało wjersk namše, kenž jo wobstojał w dupjenju 6 žiśi direktnje w młynskej rěcce wót Lubolina. Z pódpěru pšibytnych Serbow su mócnje zazněli kjarliže teke w serbskej rěcy ako „Na twójo mě som ja dupjony“ abo „Pójj wutšoba, buž wjasoła“. Z pomocu spiwarškego łopjena jo se pilnowata městna wósada, serbske teksty sobu spiwaš. Na zachopjeńku namše jo pšepódał dr. Hartmut Leipner wósaze dar spěchowańskego towaristwa. To jo był zeleny parament we tšich rěcach: w drjewjańšćinje „Sj tů vardoj tůji jaimq“, w dolnonimšćinje „Laat heilig warn dien Noom“ a w nimšćinje „Geheiligt werde dein Name“. Z Wóscenasom a wužognowanim w nimskej a serbskej rěcy jo se skóńcyła namša. Wót Spěchowańskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi pšigótowane tšojorěčne łopjena z Wóscenasom w drjewjańskej, dolnonimškej a dolnoserbskej rěcy stej mógałej kuždy namšař a kužda namšařka domoj sobu wzeš.

Pastyr Ketzenberg jo měł dwójorěcnu namšu za wjelgin inspirěrujucu. Pšedseďar towaristwa Wendenfreunde Ernst Stelte jo šěgnuł wuspěšnu bilancu: „Mimo

Pastyr Ketzenberg a lektor Leipner na mše w Lubolinje

Foto: Simone Stahn

Serbow z Łužyce njeby mógałi ‚Wendentage‘ tak wuspěšnje pšewjasć.“

Hartmut S. Leipner

Na serbskich slědach po Hodźiju

Při rowje Pětra Mlónka porěča Měrana Cušcyna wo žiwjenju a tworjenju serbskeho ludowego basnika.

Foto: Hanka Šěnc

Nimale dwaceći sobustawow Towarstwa přečelow Smolerjec kniharnje zeńdže so 25. awgusta k swojemu tradicionelnemu Smolerjowemu dnjej, kotryž bě lětsa Hodźijej a tamnišim znatym serbskim wosobinam a městnosćam wěnowany.

Po witanju w cyrkwi rozloži sup. Krystof Rummel historiski wuznam Božeho domu a stawizny jeho wospjetnych změnow nutřkowneho wuhotowanja, naposledk wot wuměla Friedricha Pressa. Slědy serbskosće su džensa hišće widjeć w serbskich napisach na dupje, paramentach a dalších městnosćach.

Při južnym zachodže cyrkwe předstaji Trudla Malinkowa wosobu a pomnik fararja Wjaclawa Warichiusa, kotryž bě 1595 přenju čišćanu hornjoserbsku knihu wudał. Na kěrchowje pokaza wona při rowje Imišec mandželskeju na skutkowanje fararja Jaroměra Hendricha Imiša za ewangelskich Serbow a na jeho mandželsku Milu, kotraž je tež jako basnjerka znata. Wo najwuznamnišim serbskim ludowym basniku Pětru Mlónku porěča Měrana Cušcyna při jeho poslednim wotpočinku. Z wujmkami z jeho basnjow „Ker-

muš Hodźijska“, „Tamle ‚eisenbohna‘ jědže!“ a „Wutrobny džak po wohnjowej nuzy“ da dohlad do jeho bohateho tworjenja. Ducej z kěrchowa spominachu zhromadźeni hišće skrótku na fararja Jana Křižana, dołholětneho předsydu Mačicy Serbskeje, a kantora Gustawa Adolfa Kocora, syna komponista Korle Awgusta Kocora.

Při farje přednjese předsyda Smolerjec towarstwa Franc Šěn baseń „W farskej zahrodže“, kotruž bě Ota Wićaz w svojich „Hodźijskich idylach“ wozjewił. Trudla Malinkowa rysowaše wuznam fary jako sydło Serbskeho luterskeho knihowneho towarstwa, Serbskeho předarskeho seminara kaž tež redakcijow Protyki a Misionskeho Posoła. Džensa matej tu Serbska superintendentura a Serbski wósadny zwjazk swoje zarjadnišćo.

Krótko pučowanje wjedžeše wobdźelnikow na hrodžišćo w susodnym Darinje, na kotrymž recitowaše Franc Šěn dalšu baseń Oty Wićaza „Na Darinskim hrodžišću“. Ze serbskej bjesadu na miłym lětnim wječoru Smolerjowje džeň na zahrodže Hodźijskeho hosćenca wuklinča. **Trudla Malinkowa**

Posledni serbscy fararjo w serbskich wosadach sakskeje krajneje cyrkwyje (13)

Korla Wyrgač w Nosaćicach (hač do 1956)

Korla Wyrgač (Karl Würgatsch) narodzi so 17. oktobra 1883 jako najstarši syn ratarja a kowarja w Hornim Wunjowje pola Hodžija. Ródna žiwnošć z tykowanim, džensa jako pomnik škitanym domskim tam hišće steji (čo. 14). Knježa kowarnja napřečo přez puć, w kotrejž nan džělaše, je nětko bydleniski dom (čo. 15).

Swojeho wobdarjeneho syna pošlaštaj staršej na Budyski gymnazij, zwotkež poda so dale na studij teologije do Lipska. Z młodych lět sem bě Korla Wyrgač aktiwny w serbskim džěle. Jako gymnaziast nawjedowaše 1904/05 serbske gymnazialne towarstwo SSB. Jako student zastupi 1905 do Maćicy Serbskeje. W Lipsku bě sobustaw a 1908 předsyda Serbskeho předarskeho towarstwa. Na hłownymaj schadzowankomaj 1905 w Pančicach a 1907 w Bukecach wuzwolichu jeho za hłowneho staršeho serbskeho studentstwa. W semesterskich prózdnicach 1905 do 1907 wopyta Serbski homiletiski seminar pola fararja Mrózaka w Hrodžišću, zo by so na zastojnstwo w serbskej wosadze přihotował. Njeje snadž tež připad, zo so 1909 po něhdže poł lětstotku přeni króć zaso mejejetanje w Hornim Wunjowje wotmě. Móžno, zo je wliw angažowaneho studenta w jeho ródnej wsy k wožiwjenju stareho naložka dopomhał.

Po pjeć lětach wučerskeho džěla w šuli nastupi Korla Wyrgač nazymu 1913 duchowne zastojnstwo jako farski wikar w Nosaćicach, zastupuju chorowaceho fararja Božidara Wićaza. Jako so Wićaz po-

tom na wuměnk poda, wuzwolichu Wyrgača 28. julija 1914, na dnju wudyryjenja Prěnjeje swětoweje wójny, za fararja. Jeho zapokazanje wotmě so 23. awgusta.

Swoje zastojnstwo nastupi młody duchowny z elanom. Njehladajo na wójnski čas so 1915 poradzi, cyrkej ponowić a do njeje nowe pišće a tepjenje zatwaric.

Tež swójbnje namaka Korla Wyrgač w Nosaćanskej wosadze swoju domiznu. 1916 woženi so z Rejzu Bartkec, pochadzaceje „z dobreje serbskeje burskeje swójby“ (PB 10/1956) w Špikałach. Z mandželstwa wuńdžechu tři džěci, synk, kotryž mały zemrě, a džowce. Młódša, Ruth, sta so ze smilnej sotru a starša, Hanka, bu mandželska Gerata Lazarja, pozdžišeho serbskeho fararja w Hodžiju a Bukecach.

1917 přewza Korla Wyrgač redakciju časopisa Pomhaj Bóh, kotryž tehdy jako njedželske łopjeno tydžensce wuchadžeše. W serbskej publicistice měješe hižo swoje nazhonjenja, wšako bě w młodych lětach wjele přinoškow w džěcacych časopisu a druhdze wozjewił. Redaktorstwo wobchowa hač do zakaza 1937. Cyłkownje je w něšto wjac hač dwaceći lětach wjac hač 1 050 čisłow Pomhaj Bóh wudał.

Hdyž Korla Wyrgač do Nosaćic přińdže, bě mała, ani 500 sobustawow ličaca wosada hišće přewažnje serbska. Ležeše drje na wuchodnej kromje serbskeho kraja, ale ratarska struktura ze sylnym burstwom zadžewa spěšnej germanizaciji. Runje za jeho zastojnski čas pak potom asimilacija hladajcy postupowaše. Dalšemu přeněmčenju spyta farar w 1920tych lětach přez serbske a dwurěčne młodžinske džěło zadžěwać. Młodžina zetkawaše so w swójskim kružku a wuhotowaše tež wosadne wječorki ze serbsko-němskim programom.

W léce 1927 bě w Nosaćicach wot 14 konfirmandow pjeć serbskich. „To je přirunajo druge wosady rjana ličba serbskich. Pola nas je hač sem přeco hišće tak bylo, zo su serbscy starši swoje džěci na serbsku paćersku wučbu stali.“ (PB 17/1927) Tola hižo léto pozdžišo so zdžěli, zo mjez sydom konfirmandami „njeje k přenjemu razej w stawiznach žane džěčo serbskeju staršeju“ (PB 5/1928).

Nastupajo narodnošć wosadnych zwěsći so 1928, zo „je něhdže połojca Serbow a połojca Němcow“ (PB 5/1928), a 1930, zo „je w tuchwilu něšto mało Němcow wjacy hač Serbow“ (PB 46/1930). 1929 dyrbjachu swojeho dołholětneho serbskeho kantora Šlenkarja na wuměnk rozžohnować a sej, dokelž njebě so žadyn Serb powabił, němskeho přistajic. Srjedž 1930tych lět zličić so přeni raz w stawiznach wosady wjac němskich hač serbskich

Korla Wyrgač (1883–1956) Foće: archiv PB

spowědných. Přiwšěm so farar dale wo zdžerženje serbskosće prócowaše: „Wón napominaše ludźi, wón jich prošese, wón jich pohonjowaše do wědomeho naložowanja toho serbskeho.“ (Nd Předženak 13.5.1989)

Bruny duch nacionalsocialistiskeho časa Korla Wyrgač wotpokazaše. Jako w nowembrje 1945 fararjow dla jich poměra k nacionalsocializmej přepruwowachu, sudžachu w Lubijskej superintendenturje wo nim: „Pfr. Würgatsch-Nostitz steht einwandfrei zu Kirche und seinem wendischen Volkstum und lehnt darum bewusst und konsequent die NSDAP ab.“ (Krajnocyrkwinski archiv Drježdžany)

Po wójnje so serbske wosadne džěło, tež přiběraceje staroby a chorowatosće fararja dla, redukowaše. Tak rěkaše 1954, „zo je serbska Boža služba w Lubijskim wokrjesu porjadnje jenož w Bukecach (kóždu druhu njedželu) a w Nosaćicach (jónu wob měsac)“ (PB 12/1954).

Přjedy hač móžeše so na wuměnk podač, Korla Wyrgač 7. junija 1956 zemrě. 43 lět bě w Nosaćicach nic jenož jako posledni serbski, ale scyła jako posledni farar samostatneje wosady skutkował. Po jeho smjerći so Nosaćicy susodnym Ketlicam jako sotrowska wosada přirjadowachu. Serbske kemše w Nosaćicach swjećeše hišće něšto lět Gerat Lazar z Bukec, přichodny syn Korle Wyrgača, kotryž bě pola njeho na Nosaćanskej farje serbsce wuknył.

Trudla Malinkowa

Napis na rowje fararja Korle Wyrgača při cyrkwi w Nosaćicach pola Wósporka

Napis na stolpje w Palowje

Jako běch njedawno na kěrchowje w Palowje blisko Biskopic, napadny mi jednory kamjentny stolp z němskim napisom „Wir Gedenken der Toten und Leidtragenden des Zweiten Weltkrieges. Waffen hinterlassen keine Sieger.“

Hdyž džensniši z tym zańdženym časom přirunuješ, widziš mało rozdžela. Tehdom su někotři sobu wołali, jako so jich wjednik prašeše, hač chcedza wójnu. Tehdy wołachu woni „Haj!“, na kóncu pak

nochcyše to nichtó wjac wědžeć a pódla tež njeje był. Haj, bohužel so džensa mnoho runja. Lochce so tak čini, hdyž móžeš w telewiziji zdaloka přihladować a nikoho to wosobinsce njepotrjechi.

To běchu moje mysle a začuća, hdyž na stolpje w Palowje napis wuhladach. Bě to rozpominanje na spočatku měsaca septembra, hdyž bě so před 84 lětami zańdžena swětowa wójna započala.

Jan Wjenk, Wotrow

Florianowe kemše w Slepom

Njedzelu, 10. septembra, swjećeše wosadna fararka 3. Florianowe kemše za wohnjowych wobornikow Slepjanskeje wosady. Wjace hač 120 ludźi přichwata na wosebitu Božu službu a po tym na zhromadne kofejpice wokoło Slepjanskeje cyrkwyje. Fararka Malinkowa přédowaše wo etosu wohnjowych wobornikow, kotryž je wuraz křescanskeje lubosće k blišemu. Při tym počahowaše so na signet wohnjowych wobornikow, kotryž ma lěta 50lětny

jubilej. 1973 bě Essenski wumělc Bernd Rösel symbol stworił, kiž so hač do džensnišeho we wohnjowych woborach po wšej Němskej wužiwa.

Nimo fararki džakowachu so tež wjesnjanosća wohnjowym wobornikam a jich swójnym za jich zaslužby a wšón čas, kiž za wohnjowu woboru wopruja. Florianowe kemše w Slepom su jeničke svojeho razu w cyłym Zhorjelskim wokrjesu.

Jadwiga Malinkowa

Chowanje w Bělej Wodže

Srjedu, 13. septembra, bu katolski Serb Beno Lebza w Bělej Wodže wot ewangelskeho fararja Larsa Städtera pochowany, wšako měješe Lebzec swójba čas ziwjenja dobre styki do ewangelskeje wosady. Jako sedme wot wosom džěći bě so Beno Lebza 28. haperleje 1933 w Serbskich Pazlicach narodził. Po maturje na Serbskej rozšěrje-

nej wyšej šuli w Budyšinje studowaše w Lipsku inženjerstwo za mašinotwar. Wot lěta 1961 skutkowaše w Bělej Wodže w instituce za škleńcowu techniku. Hač do wysokeje staroby bě přewšo aktiwny a w Bělej Wodže znata wosobina. Po čezkej chorosći zemřě 29. awgusta 2023 w hospicu w Niskej.

Jadwiga Malinkowa

Z předsydstwa SET

Dnja 12. septembra wuradzowaše předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Budyšinje. Čonojo předsydstwa wuhodnočichu swójbne pućowanje a dworowy swjedžen w Hrubjelčicach, kotryž bě Maćijec swójba zaso jara derje přihotowała. Kritisce so widžeše, zo wotmě so samsny dzeń serbski swjedžen w Přiwicach. 21. oktobra zarjaduje so džěłarnička serbskich Bjesadow na Horach. 31. oktobra budže lětuša hłowna a zdobom wólbna zhromadźina SET w Budyšinje, na kotrejž so tež nowa „Kemšaca kniha“ předstaji. Stefan Cuška informowaše wo stawje nowowuhotowanja internetneje strony SET, kotraž ma hišće lěta zaso přistupna być.

Měrcin Wirth

Farar Andreas Sureck †

Do Łužicy dóndže zrudžaca powěsć, zo je bywši Poršiski farar Andreas Sureck 8. septembra po čezkej chorosći zemřěł. Rodzeny 28. awgusta 1958 do ateistiskeje swójby je najprjedy powoňanje knihičičerja nawuknył. Po wotzamknjenju wučby změnchu so jeho žiwjenske předstawy. Wón poda so na studij teologije. Wjac hač lětdžesatkaj, wot 1992 do 2014, skutkowaše jako farar w Poršicach a Budyšinku. Tam swjećeše 1. septembra 1993 swoju ordinaciju. Před něšto lětami zestaji wo wosadach Budysko-Kamjenskeho cyrkwinskeho wobwoda knihu „Komm mit“. Dalšu wuda wo pyšnym Božim domje w Budyšinku. Wot septembra 2014 bě z fararjom w Zehrenje pola Mišnja. Chowanje njeboćičkeho bě 22. septembra na Holanskim pohrjebnišću w Drježdžanach.

T.M.

Ochranowske hesła 2024

Hesła Ochranowskeje bratrowskeje wosady přewodźuja serbske křescanske swójby přez lěto. Najnowše wudaće je nětko w Ludowym nakładnistwje Domowina wušło. Za lěto 2024 je Ekumeniske zjednoćenstwo

za čitanje biblije sadu „Wšitko, štož činiće, njech so stanje z lubosću“ z lista na Korintiskich jako lětno hesło wuzwoliło. Japoštoł Pawoł skedźbni čitarja na kóncu swojeho lista hišće raz na tutu wažnu próstwu. Je to naročne słowo, wšako ma kóždy wšědný dzeń swoje wužadnja. Zešiwk předleži jako zhromadne wudaće ze Serbskim ewangelskim towarstwom.

LND

Wšědne hesła Ochranowskeje bratrowskeje wosady na lěto 2024, zhromadne wudaće ze Serbskim ewangelskim towarstwom, 116 s., brošura, 978-3-3740-2761-0, 2,50 €

Serbska protyka 2024

Serbska protyka za lěto 2024 wěnuje so w praktiskej rubrice hojenju a lékarstwu, we hłownym džělu jutram, do- a pojutrownym přihotam a nadawkam, hlada kucharce a šwalči přez ramjo, wěnuje so křižerskej bitwje

a křižerskim dopomnjenkam a rozprawja tež z dalokeho swěta. Praktiska rubrika poda krótki dohlad do wěstych chorosćow, kak mamy z nimi wobchadžeć, što pomha abo rozložuje wšelake wobroty a procesy. Z kolesom k mróčelakam abo na slědach Honeckera, chěže w alpskim stilu wosrjedź Čěskeje abo kupjel w Kozarcach – to su někotre dalše zajimawostki z nowjeje protyki. Dajće so překwapić!

LND

Serbska protyka 2024, redakcija Pětr Šořta, mnoho barbných wobrazow a ilustracijow, brošura, 160 s., 978-3-7420-2758-0, 8,00 €

Serbska pratyja 2024

Titelna wjas nowjeje pratyje su Zaspj. Ekskluziwna jo rozpšawa wó ekspediciji na Mont Blanc. W Pratyji za kšescijanow cytašo wó přednej dolnoserbskeje bibliji, ako jo se wudała 1824, ale njejo se biblija pomjenila. W nimskej žělu zgónijošo mjaz drugim wó genderowanju w dolnoserbšćinje a wó přednej serbskej załožbje, wobstojecej wót 1789 do 1924. Dalšne temy: platoniska lubosć Wylema Šybarja, Miřoraz a strukturna změna, písud Mollerowych spiwařskich w běgu 450 lět, nimska wójnska baseň z lěta 1813 a jeje dolnoserbske pšebasnjenje 1913.

LND

Serbska pratyja 2024, redakcija: Gregor Wiecezorek, Ingrid Hustetowa, Martina Golašojc, wjele barbných fotow a ilustracijow, brošura, 179 b., 978-3-7420-2759-7, 8,00 €

Powěsće

Trjebin. Na Šusterec statoku swjećachu njedźelu, 27. awgusta, 113. narodniny dudaka Hanza Šustera. Němsko-serbske kemše w bróžni wuhotowachu zhromadnje fararka Jadwiga Malinkowa, predikant Manfred Hermaš, předsydku Domowinskeje skupiny Angelika Balcyna a wjesnjanosta Robert Sprejz. Wo hudźbne wobrubjenje postarachu so wosadni dujerjo, kotřiž k wjeselu zhromadženych po kemšach na dworje dale piskachu.

Z modlenjom kadiša na židovskim pohrjebnišću w Budyšinje wopominaše 3. septembra něhdže 30 katolskich a ewangelskich, němskich a serbskich křesćanow zemřetých a za nacistiski čas zamordowanych Židow z města. Wot Petry a Hans-Eberharda Kaulfürstec (naprawa) wuhotowana swjatočnosť wotmě so lěta 34. raz. Foto: Carmen Schumann

Budyšin. Bohaće wopytane běchu 3. septembra ekumeniske kemše na staroměšćanskim swjedženju před Michałskej cyrkwi. Serbsce witaše kemšerjow Walburga Šćapanowa, serbsku próstwu přednjese Lucian Kaulfürst. Wo hudźbne wobrubjenje postara so Michałska wosada.

Dešno. Na dnju jeho 150. narodnin, 5. septembra, wopominachu tu něhdyšeho wo-

sadneho fararja a narodneho prócowarja Bogumila Šwju. Swjatočnosť zahaji so nawječor z nutrnosťo při pomniku a přednoškom w cyrkwi. Na farskej zahrodze přizamkny so wječer z bjesadu a serbskim spěwanjom. Mjez něhdže 50 hosćimi běštej tež wnučka a prawnučka počesćeného z Nižozemskeje. Wonej přinjeseštej historiske fota a někotre dalše wěcy ze Šwjelic swójbneho wobsydstwa sobu, kiž zbudźichu wulki zajim.

Hodźij. Po lětdzesatkach přestawki swjećachu 10. septembra zaso kermušu w Hodźiju. Swjedžen zahaji so z dwurěčnymi kemšemi w cyrkwi, kotraž wuhotowa-

zažohi w bliskosći Slepjanskeho dwórnišća džěłarnju za słomjane twory. Pozdžišo přidruži so hišće fabrika w Delnim Wujědže, tak zo měješe dohromady 120 džěłacerjow. Z młodych lět podpěrowaše serbske naleznosće a haješe přecelske styki k wodzacy m Serbam. Po 1945 prócowaše so jako župan Nišćanskeje Domowinskeje župy wo wožiwjenje serbskeho džěła w holandskich kónčinach. Wón bě woženjeny z Hedwig rodž. Stopirec (1901–1980), z mandźelstwa wuńdžeštaj džowka Wórša a syn Korla. Lejnikec row na Slepjanskim pohrjebnišću njeje hižo zdžeržany. Narowny kamjeń z němsko-serbskim napisom chowaše syn wjele lět na staršiskej ležownosći. W džakownym spominanju na swojeho přeného župana da Domowinska župa Běla Woda/Niska składnostnje stotych narodnin Pawoła Lejnika pomjatnu taflu za jeho bydlenki dom zhotowić. Tafla so drje přepoda, ale ženje njepřiprawi. Loni je gmejna bywšu Lejnikec ležownosć na Nowoměšćanskej dróze 1 w Slepom kupiła a da ju nětko na lěkarski dom přetwarčić. T.M.

Přeprošujemy

30.09. sobota

18.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Rummel)

01.10. 17. njedźela po Swjatej Trojicy

12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Rummel)

14.10. sobota

17.00 čitanje w farskej bróžni w Rakecach: dr. Robert Lorenc předstaja „Statistiku lužiskich Serbow“ Arnošta Muki (přednošk w němskej rěči)

15.10. 19. njedźela po Swjatej Trojicy

12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Malink)

21.10. sobota

14.00 džěłarnička Bjesadow na Horach

31.10. Reformaciski swjedžen

10.00 Serbska namša z Bóžym blidom w Serbskej cerkwi w Chóšebuzu (farař Jachmann)

12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Haenchen)

14.00 Hłowna zhromadźizna SET w Budyšinje na Michałskej farje

W nowembrje wusyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

05.11. Dopředposlednja njedźela cyrkwinskeho lěta

10.00 dwurěčne kermušne kemše w Rakecach

10.15 kermušne kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink, sup. Rummel)

Zbožopřeća

Dnja 28. oktobra woswjeći knjeni **Hanka Tarankowa** w Starych Hajnicach swoje 90. narodniny. Gratulujemy jubilarce wutrobnje a přejemy jej bohate Bože žohnowanje.

Spominamy

Před 75 lětami, 27. oktobra 1948, zemřě **Pawo Lejnik** w chorowni w Bětej Wodze. Narodzeny 1899 jako pjate džěčo do serbskeje burskeje swójbje w Slepom nawukny w Bělowodžanskej škleńčerni powoitanje industrijneho překupca. W starobje 23 lět

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Zažohy za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowneho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.
Lětny abonement plaći 8 eurow.